

Tiesībsarga Jura Jansona ziņojums Saeimā par 2012.gadā paveikto

Rīga, 13.06.2013.

Labdien, cienījamā Saeimas priekšsēdētājas biedre Egneres-Lībiņas kundze, godājamie deputāti, dāmas un kungi!

Savu runu vēlos sadalīt vairākos tematiskajos blokos. **Vispirms** vēlos atskatīties uz Tiesībsarga biroja veikumu 2012.gadā. **Otrkārt**, vērst Jūsu uzmanību uz tām samilzušajām cilvēktiesību un labas pārvaldības problēmām, kuras var apdraudēt Latvijas attīstības ilgtspēju un tādēļ risinājuma atlikšana vairs nav pieļaujama. **Treškārt**, par resursu un tajā skaitā arī finansējuma pieejamību, lai šos jautājumus atrisinātu.

Kāds var uzdot jautājumu, ko tad nu atkal tas tiesībsargs tādu pateiks vai arī manis teikto uzskatīs par populismu. Taču man ir svarīgi, lai cilvēki gribētu un arī varētu Latvijā palikt un dzīvot, nevis tikai izdzīvot. Un tam, par ko es šodien runāšu ir vislielākā saistība ar Latvijas un sabiedrības ilgtspēju un starptautisku konkurētspēju. Nevienam pat vairs nav jāskaidro, ka cilvēktiesības un laba pārvaldība **nav** jēdzieni, kurus var kā tādu ordeni piespraust sev pie krūtīm tad, kad gribam dižoties. **Cilvēktiesības un laba pārvaldība ir reāli instrumenti valsts un sabiedrības labklājībai un attīstībai.**

Izvērtējot pagājušā gada veikumu izcelšu dažus, manuprāt, nozīmīgākos un steidzami risināmos problēmjaudājumus, kas izriet no Tiesībsarga biroja prioritātēm.

I Tiesībsarga biroja 2012.gada veikums skaitļos

Ja Tiesībsarga biroja veikumu 2012.gadā aplūko skaitļos, tad pērn esam saņēmuši **2633 personu iesniegumus**. Lielākoties iesniegumi saistīti ar pilsonisko un politisko tiesību jautājumiem (1655 iesniegumi) un sociālo un ekonomisko tiesību jautājumiem (666 iesniegumi).

Pērn esam **ierosinājuši 326 pārbaudes lietas, pabeiguši 235 lietas** un snieguši **1667 atbildes uz iesniegumiem**, t.i., šajos gadījumos nav bijusi nepieciešamība ierosināt pārbaudes lietu, jo par daudziem jautājumiem esmu jau veicis sistēmisku tēmas izpēti iepriekš un tāpēc iepriekšējos atzinumos paustās atziņas cilvēki var izmantot Administratīvajā tiesā vai starptautiskajās institūcijās. **6202** gadījumos esam snieguši iedzīvotājiem **konsultācijas**.

Tiesībsarga biroja **atzinums** par dažādiem tiesību aktiem sniegts **41 reizi**: 16 atzinumi Satversmes tiesai un 25 atzinumi Valsts institūcijām par tiesību aktu projektiem, tajā skaitā Saeimai un Ministru kabinetam.

Iepriekšējais gads ir bijis ļoti aktīvs arī preventīvajā darbā, proti, veicām **33 monitoringa vizītes** (ieslodzījuma vietās, sociālās aprūpes centros un citur). Atšķirībā no iepriekšējiem gadiem esam pilnveidojuši monitoringa metodes un veidu un ieviesuši arī jaunu praksi – doties monitoringa vizītēs uz pašvaldībām un to padotības iestādēm.

II Akūti risināmas cilvēktiesību un labas pārvaldības problēmas

Nosaukt tikai skaitļus ir par maz, tādēļ pāreju pie runas otrās daļas, kurā gribu Jūsu **uzmanību vērst uz** tām cilvēktiesību un labas pārvaldības **problēmām, kuras var apdraudēt Latvijas ilgtspējīgu attīstību un tādēļ aicinu Jūs pievērst pastiprinātu uzmanību**.

Valdība¹ kā prioritāti turpmākajiem trīs gadiem ir noteikusi stabilu un ilgtspējīgu Latvijas attīstību, veicināt ikviena Latvijas iedzīvotāja labklājību, mazināt sociālo nevienlīdzību, pakāpeniski pāriet no pasīvās jeb pabalstu sociālās palīdzības sistēmas uz aktīvo jeb klientu motivējošo sistēmu. Latvijas Stratēģiskās attīstības plānā 2010.-2013.gadam² līdztekus ekonomikas izaugsmei kā prioritāte noteikta arī „sociālā drošība”, un tās ietvaros **mērķis nepalielināt nabadzības risku.**

Mērķus un labos nodomus **apdraud vairāki riski**, kas izriet no cilvēktiesību un labas pārvaldības problēmām. Neskatoties, ka skaitliski visvairāk iesniegumus esam saņēmuši par pilsoniskajiem un politiskajiem jautājumiem, galveno uzmanību vēršīšu uz problēmām sociālo un ekonomisko tiesību jomā.

Personas tiesību aizsardzības kontekstā svarīgi apzināties, ka **sociāli ekonomisko tiesību jomā indivīdam nav iespējas saņemt nekādas kompensācijas pretēji kā tas ir pilsonisko un politisko tiesību jomā**, kur personai savu tiesību aizsardzībai pastāv iespēja vērsties, piemēram, Eiropas Cilvēktiesību tiesā. Esmu vairākkārt vērsis valdības un parlamenta uzmanību uz, manuprāt, nepieļaujamiem cilvēktiesību pārkāpumiem, no kuriem minēšu tikai dažus.

2.1. Nabadzības risks un sociālā nevienlīdzība

Vērojams, ka **valdība īpašu uzsvāru liek uz Latvijas veiksmes stāstu**, atkal un atkal uzsverot, ka Latvijā pēdējā gada laikā ir visstraujāk augošā ekonomika Eiropas Savienībā, neskatoties uz to, ka sociālā realitāte un statistikas dati liecina, ka **ekonomisko spriedzi joprojām izjūt vairāk nekā puse Latvijas iedzīvotāju**, Vidzemes un Latgales reģionā pat 69,8 līdz 74,9% mājsaimniecību.³

---

¹ Deklarācija par Valda Dombrovska vadītā Ministru kabineta iecerēto darbību, pieejama: <http://mk.gov.lv/lv/mk/darbibu-reglamentejosie-dokumenti/valdibasdek/>

² 09.04.2010. MK rīkojums Nr.203 "Par Latvijas Stratēģiskās attīstības plānu 2010.–2013.gadam" ("LV", 60 (4252), 15.04.2010.) [stājas spēkā 09.04.2010.]

³ Latvijas Republikas Centrālās Statistikas Pārvalde, pieejams: <http://www.csb.gov.lv/dati/statistikas-datubazes-28270.html>.

Sociālās apdrošināšanas sistēmas stabilizācijas procesā cilvēktiesību principu ievērošanai ir būtiska nozīme uz iedzīvotāju labklājību. Esmu vairākkārt norādījis, ka **valsts nav izpildījusi Satversmes 109.pantā noteikto pienākumu garantēt tiesības uz sociālo nodrošinājumu vismaz minimālā līmenī**, jo valsts sociālā nodrošinājuma pabalsts, kam piesaistīts vecuma pensijas minimālais apmērs, ir 45 latī mēnesī un tā apmērs ir nemainīgs kopš 2006. gada 1.janvāra. Minētais lielums nav pamatots ne ar ekonomiskajiem rādītājiem, ne aprēķiniem par personas vajadzību nodrošināšanai nepieciešamajiem līdzekļiem.

Gribu atgādināt, ka **Latvijas tauta**, nobalsojot par iestāšanos Eiropas Savienībā, **izlēma pievienoties ES** ne tikai kā ekonomiskai savienībai, īstenojot kopīgu drošības, sadarbības un monetāro politiku, bet arī savienībai, **kuras dalībvalstis ir apņēmušās veicināt savu tautu ekonomisko un sociālo attīstību**, ievērojot noturīgas attīstības principu, ar mērķi veicināt savu tautu labklājību, kā arī **apkarot sociālo atstumtību un veicināt sociālo taisnīgumu**. Nabadzības riskam un sociālajai atstumtībai tiek pakļauti 40% Latvijas iedzīvotāju, tostarp 43% bērnu un 33% senioru,⁴ kas ir viens no augstākajiem rādītājiem Eiropas Savienības valstu vidū.

2012.gada sākumā gan Saeimas, gan valdības uzmanība tika vērsta uz **pensionēšanas vecuma paaugstināšanas** ieceri, norādot, ka pārejai ir jābūt daudz lēzenākai, kas arī tika panākts.

2.2. Veselības aprūpe

Veselības ministrija pērn nāca klajā ar **veselības aprūpes finansēšanas jaunu modeli**. Ņemot vērā sabiedrības pretrunīgo reakciju un prognozes par jaunā finansēšanas modeļa ilgtspēju, esmu pievērsis uzmanību šim jautājumam. Uzskatu, ka konstruktīva un daudzpusīga diskusija nodrošina sabiedrības līdzdalību lēmumu pieņemšanā, kas ir viena no labas pārvaldības principa šķautnēm. **Svarīgākais ir noskaidrot, ko no**

---

⁴ Eurostat, pieejams: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_peps03&lang=en;
Latvijas Republikas Centrālās Statistikas Pārvalde, pieejams: www.csb.gov.lv.

jaunā finansēšanas modeļa iegūs iedzīvotāji: vai tas mazinās rindas, palielinot kvotas, vai uzlabos pakalpojuma kvalitāti, kas ir tie iedzīvotāji, kas turpmāk pakalpojumu nesaņems. Vai ir pieņemami, ka, piemēram, māmiņai, kura pati mājās audzina bērnu pēc 4 gadu vecuma, jo tam nav nodrošināta vieta pašvaldības bērnudārzā, veselības aprūpes pakalpojumi turpmāk tiks liegti. Lielākā problēma šodien ir tā, ka **iedzīvotājs nevar būt drošs par to, ko saslimšanas gadījumā valsts tam garantē un kādā apmērā.**

Arī starptautiskās organizācijas ir paudušas bažas par nevienmērīgu veselības aprūpes pakalpojumu pieejamību valsts teritorijā, kā arī medicīnas personāla nepietiekamību.

2.3. Personu ar invaliditāti tiesības

Īpašu uzmanību esmu pievērsis problēmām **tehnisko palīglīdzekļu** nodrošināšanas jomā. Lai novērstu ārkārtas situāciju un nodrošinātu tehnisko palīglīdzekļu pieejamību personām ar invaliditāti 2012.gadā bija nepieciešams papildus finansējums 3,8 miljonu latu apmērā.⁵ Tā vietā minētajām vajadzībām tika atvēlēti valsts budžeta finanšu līdzekļi vien 1,27 miljonu latu apmērā. Uz 2012. gada 1. martu rindā pēc tehniskajiem palīglīdzekļiem gaidīja jau 11 104 cilvēki⁶. Uzskatu par nepieļaujamu, ka ANO Konvencijas par personu ar invaliditāti ieviešanas periodā **tik ievērojamam skaitam personu netiek dota iespēja līdzvērtīgi piedalīties sabiedrības dzīvē finansējuma trūkuma dēļ.**

Uzskatu, ka ir nepieciešama ilgtermiņa stratēģija mūsdienīgu, ilgtermiņā lietojamu un personu vajadzību apmierinošu tehnisko palīglīdzekļu iegādei. Ir jāpārskata piešķirtā finansējuma apjoms un esošo finanšu līdzekļu izlietošanas efektivitāte, jo **nav pieļaujams, ka tehniskie palīglīdzekļi, kas iegādāti par valsts budžeta līdzekļiem, ir nekvalitatīvi un neatbilst personu vajadzībām.**

---

⁵ Ministru kabineta rīkojuma projekts „Par papildus finansējuma piešķiršanu ārkārtas situācijas valsts nodrošināto tehnisko palīglīdzekļu jomā novēršanai” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija). MK 29.11.2011. sēde, protokols Nr.70.

⁶ LM sniegtā informācija <http://www.lm.gov.lv/news/id/3482>

****

Godātie deputāti, par šiem un citiem konstatējumiem šodien esmu informējis Eiropas Padomi, Eiropas Parlamentu un Eiropas Komisiju. Šādi rīkojos, jo **valdības centieni neatlaidīgi ir vērsti uz ekonomiskās izaugsmes mērķi, pilnībā aizmirstot par prioritāti – cilvēktiesības un sociālā drošība.** Manā ieskatā abām prioritātēm ir jābūt līdzsvarā un ekonomisko izaugsmi nedrīkst veidot uz mazāk aizsargāto iedzīvotāju rēķina. Nekādā gadījumā nav pieļaujama situācija, ka cilvēktiesības tiek nostādītas zemāk kā ekonomisku mērķu sasniegšana. Tas ir pretrunā Satversmei un starptautiskajiem līgumiem. Valsts apņēmībai cilvēktiesības turēt kā vērtību ir jāatspoguļojas gan politikas plānošanas dokumentos, gan faktiskā valdības rīcībā, tādējādi apliecinot politisko gribu un radot iedzīvotājos drošības sajūtu.

Šobrīd vērojams, ka valdība konsekventi rīkojas tikai noteiktu ekonomisku mērķu sasniegšanai, nerēķinoties ne ar sabiedrības viedokli, ne ar sociālo realitāti valstī.

Kā tiesībsargs, kura pienākums ir veicināt cilvēktiesību aizsardzību un sekmēt valsts varas tiesisku un lietderīgu īstenošanu, uzskatu, ka **nav pieļaujama situācija, kurā nacionālās valdības izvirza vienu konkrētu mērķi** vai realizē kāda starptautiska līguma punktu, **tai pat laikā ignorējot visus citus** tā paša vai cita valstij saistoša starptautiska līguma punktus un noteikumus, īpaši, ja tas attiecināms uz cilvēka pamattiesībām.

Ņemot vērā Eiropas Parlamenta definētos darbības principus, proti, strādāt, lai aizsargātu vērtības, uz kurām balstās Eiropas Savienība, proti — brīvību, demokrātiju, cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanu, kā arī tiesiskumu un ievērojot principu, ka šīs vērtības ir universālas, **esmu aicinājis politiķus Eiropas institūcijās, realizējot tai uzticēto mandātu, prasīt atbildību no nacionālajām valdībām cilvēktiesību**

principu iedzīvināšanā ne tikai deklaratīvi, bet arī politikas īstenošanas procesā, kas ir pamats vienlīdzībai, tautu attīstībai un labklājībai.

****

Savukārt pilsonisko un politisko tiesību jautājumu blokā arī ir vairāki neatliekami risināmi jautājumi.

2.4. Tiesības uz taisnīgu un savlaicīgu tiesu

Latvijas tiesu sistēmā ilgstoši ir novērojama problēma ar savlaicīgu lietu izskatīšanu, uz ko norāda zaudētas prāvas Eiropas Cilvēktiesību tiesā⁷ un Tiesībsarga birojā regulāri saņemtās sūdzības.

Tiesībsarga birojā vairākās lietās tika konstatētas problēmas saistībā ar KPL 530.pantu, kas paredz tiesnešiem pēc saīsinātā sprieduma sagatavošanas, pagarināt pilna sprieduma sastādīšanas laiku. Esam secinājuši, ka norma nav pietiekami detalizēti izstrādāta un pieļauj tiesnešu pārlieku lielu un nekontrolētu brīvību tās piemērošanā. Līdz ar to ir sastopama **tiesas sprieduma pilna teksta sastādīšanas atlikšana**. Ar mērķi novērst nepilnības KPL 530.panta regulējumā, esmu jau vērsies Tieslietu ministrijā ar lūgumu iniciēt grozījumus minētajā normā, un šī iniciatīva ir rezultējusies pozitīvi - veikti grozījumi KPL 530.panta trešajā daļā.

Ilgstoša problēma ir **lietu izskatīšanas termiņi**. Lai gan kritika šajā gadījumā attiecināma arī uz izpildvaru, kura nenodrošina tiesas ar pietiekamu tiesnešu un palīgu skaitu, lai nodrošinātu lietu savlaicīgu izskatīšanu, nepilnības saskatāmas arī tiesu

---

⁷ Sorokins and Sorokina v. Latvia, No. 45476/04, 28 May 2013;
Dmitrijevs c. Lettonie, No 37467/04, 2 octobre 2012;
Estriks v. Latvia, No. 73819/01, 18 January 2007;
Čistiakov c. Lettonie, No 67275/01, 8 février 2007;
Kornakovs c. Lettonie, No 61005/00, 15 juin 2006;
Moisejevs c. Lettonie, No 64846/01, 15 juin 2006
Svīpsta v. Latvia, No. 66820/01, 9 March 2006;
Freimanis et Līdums c. Lettonie, No 73443/01 et 74860/01, 9 février 2006;
Lavents c. Lettonie, No 58442/00, 28 novembre 2002.

darbā. Tā vienā pārbaudes lietā tika konstatēts, ka civillietā tiek pirmajā instancē izskatīta nu jau vairāk kā 12 gadus! Vēl viena problēma ir **tiesas sēžu pārceļšanas termiņi**.

2.5. Tiesības dzīvot sabiedrībā

Latvijas Republikā darbojas pieci Valsts sociālās aprūpes centri ar 30 filiālēm⁸, kuros pastāvīgi dzīvo vairāk nekā 4000 klienti⁹.

Pašlaik Latvijas Republikā **sociālo pakalpojumu nodrošinājums neatbilst personu ar garīga rakstura traucējumiem vajadzībām**, sabiedrībā balstītie alternatīvie pakalpojumi ir pieejami tikai nelielam cilvēku skaitam. Rezultātā daudzos gadījumos personas ar garīga rakstura traucējumiem ir spiestas izvēlēties aprūpi ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas iestādēs. **Daudzi** Valsts sociālās aprūpes centru **klienti spētu dzīvot sabiedrībā, ja viņiem būtu nodrošināts atbalsts dzīves vietā**. Tomēr vairums apmeklēto Valsts sociālās aprūpes centru ir paplašinājušies un deinstitucionalizācijas centri ir bijuši ierobežoti, vai arī tādu nav bijis vispār. Deinstitucionalizācijas jautājuma risināšana ir uzskatāms piemērs tam, ka **Latvija ir izcila stratēģiju, politiku, koncepciju un vadlīniju rakstītāja, bet ne šo apņemšanos ieviešēja dzīvē**. Uzskatu, ka līdz šim tam ir pietrūcis politiskās un administratīvās gribas.

2.6. Spīdzināšanas aizliegums

Eiropas Komiteja spīdzināšanas un necilvēcīgas vai pazemojošas rīcības vai soda novēršanai Latvijā ir viesojusies sešas reizes.¹⁰ Ziņojumos tiek norādīts uz būtiskiem cilvēktiesību pārkāpumiem – neatbilstoši sadzīves apstākļi, pārmērīgi bargs režīms uz mūžu notiesātajiem, nepieejami resocializācijas pasākumi. CPT jau vairāk kā desmit

⁸ Valsts nodrošina ilgstošas sociālās aprūpes un sociālās rehabilitācijas pakalpojumus bērniem bāreņiem un bez vecāku gādības palikušiem bērniem vecumā līdz 2 gadiem, bērniem ar garīgās un fiziskās attīstības traucējumiem līdz 4 gadu vecumam, bērniem invalīdiem ar smagiem garīgās attīstības traucējumiem no 4 līdz 18 gadu vecumam, pilngadīgām personām ar smagiem garīga rakstura traucējumiem (1. un 2.grupas invalīdi) un neredzīgām personām (1. un 2.grupas invalīdi)

⁹ Skatīt Labklājības ministrijas mājas lapu: <http://www.lm.gov.lv/news/id/4178>.

¹⁰ <http://www.cpt.coe.int/fr/visites.htm>

gadus atpakaļ aicināja Latvijai īstenot atbilstošus pasākumus vardarbības izskaušanai ieslodzījuma vietās, taču pēc Tiesībsarga biroja vērojumiem būtiskas izmaiņas šajā aspektā nav veiktas.

2.7. Bērnu tiesības

Atbalsta sniegšana bērniem un ģimenēm ilgstoši nav valsts prioritāte. Ekonomiskās krīzes iespaidā tika noteikti vairāki būtiski ierobežojumi valsts sociālajiem pabalstiem (maternitātes, slimības pabalsts, vecāku pabalsts), kas nenoliedzami atstāj negatīvu ietekmi uz ģimeņu ar bērniem dzīves līmeni. **Neviens no minētajiem pabalstiem joprojām netiek izmaksāts pilnā apmērā, kas turpina nelabvēlīgi ietekmēt ģimenes ienākumus un dzīves līmeni.** Apgādnieka zaudējuma pensijas minimālais apmērs nesasniedz Ministru kabineta noteikto minimālo uzturlīdzekļu apmēru, tas nav pārskatīts kopš 1996.gada, kad stājās spēkā likums „Par valsts pensijām”, apgādnieka zaudējuma pensijas kopš 2009.gada netiek indeksētas.

Papildus kopš 2013.gada 1.janvāra ir samazināts garantēto minimālo ienākumu pabalsts no 40 uz 35 latiem vienai personai (arī bērnam). Tas nenodrošina pamatvajadzību apmierināšanu un būtiski pasliktina ģimeņu labklājību.

Saskaņā ar ANO Bērnu fonda sagatavoto informācijas apkopojumu **par bērnu labklājību bagātajās pasaules valstīs** 29 industrializēto valstu vidū **Latvija ierindojas priekšpēdējā 28.vietā**, vērtējot bērnu materiālo labklājību, veselību un drošību, izglītību, uzvedību un riskus, mājokli un vidi.¹¹

2.8. Laba pārvaldība

Būtiskas problēmas saskatu labas pārvaldības principa ievērošanā gan valsts, gan pašvaldību iestādēs. **Labas pārvaldības problēmas ir skārušas pilnīgi visas jomas**, kuras Tiesībsarga birojs pārrauga - sākot no bērnu, pilsoniskajām un politiskajām tiesībām un beidzot ar sociālajām, ekonomiskajām tiesībām un diskriminācijas

---

¹¹ <http://www.unicef-irc.org/Report-Card-11/#.UWaC9vJ7oL2.twitter>.

novēršanu. Konstatētie labas pārvaldības trūkumi norādīti gada ziņojuma visu tiesību nodaļu pārskatos, ne tikai apakšsadaļā „Labas pārvaldības principa pārkāpumi”. Manuprāt, šie fakti norāda uz **problēmas apmēru un nepieciešamību arī valsts augstākās varas pārstāvjiem aktīvi, steidzami un visaptveroši iesaistīties jautājumu risināšanā.**

Izplatītas labas pārvaldības problēmas ir tiesiskās paļāvības principa neievērošana, atbildes nesniegšana pēc būtības, atšķirīga prakse pat vienas iestādes ietvaros, vispusīgas, saprotamas un objektīvas informācijas vai skaidrojuma nesniegšana, par nelaipnu un nepieklājīgu attieksmi pret klientu nemaz nerunājot.

III Resursu, tajā skaitā arī finansējuma, pieejamības problēmas atrisinājums

Runas trešajā daļā uzmanību veltīšu resursu pieejamībai, lai varētu atrisināt konstatētās problēmas. Jūs teiksiet: „Lai novērstu visas identificētās problēmas, tam visam vajadzīga **nauda!** Kur to ņemt?” Man ir atbilde uz šiem jautājumiem, tā **ir atrodama Valsts kontroles revīziju ziņojumos** par dažādu valsts iestāžu 2012.gada pārskata sagatavošanas pareizību.

Mani kolēģi Tiesībsarga birojā ir iepazinušies ar Valsts kontroles revīziju ziņojumiem un saskaitījuši summu, kādu Valsts kontrole atzinusi par normatīvo aktu prasībām **neatbilstoši iztērētu**. Pat pēc visai rupjiem aprēķiniem 2012.gadā valsts pārvaldes iestādes šādi ir iztērējušas **6,2 miljonus latus**, no tiem 1,7 miljoni gada beigās ir veikti kā avansa maksājumi par pakalpojumiem, precēm un nodokļiem. 1,2 miljoni ir pieprasīti papildus un nav izlietoti, vairāk nekā 1 miljons ir iztērēti tēriņos, kas atzīti kā nesaimnieciski. Valsts budžeta nauda tērēta lieku vai nesamērīgi dārgu datoru iegādei,

naudas balvām vai piemaksām par ikdienas pienākumu veikšanu, kolektīva pasākumiem, maksāts par neizpildītiem darbiem, vai vēl ļaunāk - konstatētas krāpnieciskas darbības. Esmu pārliecināts, ka detalizētāk saskaitot visus tēriņus, kurus Valsts kontrole nav atzinusi par efektīvi un ekonomiski izlietotiem atbilstoši paredzētajiem mērķiem, summa būtu vēl lielākā nekā nosauktie 6,2 miljoni latu.

Šie pēc būtības ir labas pārvaldības principa pārkāpumi. Uzskatu, ka **nav pieņemami, ka par šiem pārkāpumiem atbildīgās amatpersonas – ministru un valsts sekretāru līmenī neuzņemas atbildību.** Tik ilgi, kamēr attiecīgās amatpersonas atbildību neuzņemsies, situācija turpināsies pēc principa – suņi rej, bet karavāna iet tālāk jeb Valsts Kontrole, Tiesībsarga birojs un citas uzraugošās iestādes konstatē pārkāpumus, bet valsts un pašvaldības iestādes tupina savu slikto praksi kā līdz šim.

6,2 miljoni latu nav vienīgā Valsts budžeta summa, kuru varēja izlietot lietderīgi un atrisināt daudzas Latvijas sabiedrībai aktuālas problēmas un vajadzības. Valsts Kase pārskatā par Valsts pamatbudžeta ieņēmumiem un izdevumiem 2012.gadā norāda, ka **137 miljoni latu** ir slēgtie asignējumi jeb neizmantotās valsts budžeta dotācijas (jeb tā saucamā **neapgūtā nauda**). Jūs teiksiet: „Redz, cik labi – neiztērēja, ietaupīja!” Ja pensionāriem pensijas tiktu indeksētas, strādājošiem vismaz minimālā atlīdzība būtu taisnīga, Latvijā nabadzība nebūtu izplatīta, personām ar invaliditāti būtu pieejami tehniskie palīglīdzekļi un vidējā izglītība būtu bez maksas un visiem, es Jums piekristu – labi, ka neiztērēja un ietaupīja. Kamēr Latvijas sabiedrība sastopas ar minētajām problēmām, **katrs nepārdomāti plānots un tādēļ Latvijas attīstībā un ilgtspējībā neieguldīts lats nav ietaupījums, bet gan zaudējums.** Jūs paši redzat – **nauda ir.** Tādēļ atrunas, ka būtiskas problēmas nevar atrisināt, jo nav līdzekļu, ir tikai neprasmē vai nevēlēšanās rīkoties racionāli un godprātīgi.

Nobeigumā gribu uzsvērt, Latvija ir apņēmusies strādāt, lai aizsargātu universālas vērtības, proti — brīvību, demokrātiju, cilvēktiesības un pamatbrīvības, tiesiskumu. Tādēļ aicinu amatpersonas, realizējot tiem uzticēto mandātu, sekmēt pamattiesību

ievērošanu arī Latvijā un cilvēktiesību standartus iedzīvināt ne tikai deklaratīvi, bet arī reāli.

Pateicos par Jūsu uzmanību!